

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - SKAP - Sveriges kompositörer och textförfattare - Federationen Svenska Musiker - Teaterförbundet/för scen och film - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

Dnr KN 2015/760

Stockholm den 22 december 2015

Stockholms läns landsting
Kulturförvaltningen
Box 38204
100 64 Stockholm

KLYS synpunkter på remissen Nya regionala stödformer och främjandeinsatser inom kulturområdet för Stockholms läns landsting (Dnr KN 2015/760)

Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder genom sina 15 medlemsorganisationer ca 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl.a. författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musikskapare, musiker, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar inom KLYS i frågor som rör t ex kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

KLYS utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i såväl den nationella som den regionala kulturpolitiken. Sedan införandet av kultursamverkansmodellen 2011 arbetar KLYS med frågor om kulturskapares villkor också på regional nivå och svarar årligen på samtliga aktuella regionala kulturplaner, i första hand utifrån ett konstnärspolitiskt perspektiv.

KLYS hade under våren 2015 ett möte med utredare Eric Sjöström och lämnade då synpunkter från kulturskaparperspektiv, som Sjöström på olika sätt tagit fasta på i utredningen Framtidens stöd.

KLYS har nu tagit del av rubricerade remiss och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter.

Övergripande synpunkter

KLYS välkomnar att Stockholms läns landstings genomför en översyn av de regionala stödformerna och främjandeinsatserna för det professionella kulturlivet i regionen. Vi ser också fram emot att få bidra till och ta del av den regionala kulturstrategi som bereds vidare under 2016, där vi förutsätter att kulturskaparperspektivet får en framträdande plats.

Remissförslaget är i sin helhet välformulerat, kortfattat och konkret. Det är positivt att begreppet "professionella kulturskapare" används, och att vikten av dialog med och kompetensutveckling för kulturlivets aktörer lyfts fram. Vidare anser vi det värdefullt att kulturell mångfald och konstnärlig kvalitet ska utgöra centrala aspekter i all stödgivning.

Liksom i många regionala kulturplaner är det ett stort fokus i förslaget på kultur för barn och unga. Det är inget fel att särskilt satsa på barn och unga så länge den främsta ledstjärnan samtidigt är att på ett kraftfullt sätt nå ut med konst och kultur till alla.

KLYS beklagar att det inte sägs någonting i förslaget om budgeten för de olika kulturstöden och insatserna eller om hur medlen kommer att fördelas mellan de olika stöden och insatserna. Det framgår alltså inte om förslagen handlar om utbyggnad, rationalisering eller omorganisation. Från KLYS anser vi att anslagen till dessa typer av kulturstöd och insatser bör byggas ut och tillföras mer medel.

Vi har följt remissförslagets disposition i nedanstående rubriker och numrering.

1.2 Parallellt arbete med vision, kulturstrategi och kartläggningar

KLYS ställer sig positiv till kartläggningar och inventering av länets kulturutbud. Det finns naturligtvis mycket att ta med i en sådan kartläggning. Gallerier, muséer, konsthallar, ateljéhus, caféer med regelbundna kulturaktiviteter, amatörteatrar med fasta scener etc. En fråga vi ställer hos här är; hur görs urvalet och av vem?

Precis som i de regioner i Sverige som ingår i kultursamverkansmodellen efterfrågar KLYS kartläggning av de professionella kulturskaparna i Stockholmsregionen. Hur många är de konstnärligt yrkesverksamma i Stockholms län inom respektive konstart och hur ser deras villkor ut; försörjning, arbetstillfällen, kompetensutveckling osv

Det vore dessutom utmärkt om man kunde identifiera fler lokaler som skulle kunna upplåtas för fria kulturskapare för tillfälliga eller löpande projekt.

När det gäller den kartläggning som Stockholms läns kulturförvaltning planerar att gör av vissa aspekter av länets kulturella och kreativa näringar (KKN) vill KLYS hänvisa till våra synpunkter på det förslag till handlingsplan för KKN i Stockholm, som vi lämnade i juni 2012.

1.3 Länskulturfunktionerna

KLYS välkomnar en utredning av de organisatoriska möjligheterna för de länskulturfunktioner som idag bedrivs i landstingets regi.

KLYS vill i sammanhanget peka på Eric Sjöströms utredning, i vilken han väl lyssnat in kulturens företrädare och dragit bra slutsatser av de synpunkter han samlade in. Vi förutsätter därför att Sjöströms mycket väl underbyggda förslag anammas om att se över vilka konsulentfunktioner som kan behövas och hur de ska organiseras. T ex bör enligt KLYS landstinget tänka in minst en länskonstkonsulenttjänst; en tjänst som i dag saknas och som de flesta andra regioner/landsting i landet har.

2. En strategi för barn och unga

När det gäller den särskilda strategi för barn och unga som ska tas fram inom ramen för länets kulturstrategi vill vi från KLYS understryka vikten av att barn och unga i större utsträckning får möta professionell kultur och yrkesverksamma kulturskapare.

3. Främjande verksamhet

KLYS välkomnar att insatserna inom ramen för främjande verksamhet ska "bidra till Stockholms län som en attraktiv region för professionella kulturskapare att verka i". Formuleringen bör dock enligt KLYS kompletteras med " att *bo*, verka och *utvecklas* i".

3.1 Landstinget och länets kommuner

Kontinuerligt och regelbundet kunskapsutbyte är både önskvärt och nödvändigt för att utveckla insatserna på kulturområdet. Tema för mötena bör även riktas mot frågor som är komplicerade för mindre kommuner, såsom arbetet med enprocentregeln för konstnärlig gestaltning, och avtal och regelverk som ska garantera kulturskapare skäliga villkor och ersättningar, såsom MU-avtalet. För att detta kunskapsutbyte ska bli effektivt och verkligen ge nya impulser, insikter och kunskaper bör det professionella kulturlivet bjudas in, både som arrangörer och deltagare i sådana nätverksträffar och seminarier. I de fall kulturskaparna inte har en anställning, bör dessa insatser arvoderas.

3.2 Kulturförvaltningen initierar en kunskapsbas

KLYS delar slutsatsen om att det finns stort behov av att samla in, samordna och tillgängliggöra relevant statistik inom Stockholms läns kulturliv, inte minst för att skapa ett ändamålsenligt underlag för t ex Myndigheten för Kulturanalys utvärderingar och andra aktörer som behöver faktaunderlag för regionala och nationella kulturpolitiska insatser.

I detta sammanhang är det dock viktigt att det inte byggs upp parallella system för statistikinhämtning, vilket drar resurser från kulturverksamheten. KLYS uppmanar därför landstinget att driva denna fråga i samarbete med SKL och i relation till Kulturanalys. Landstinget bör i första hand prioritera en kulturskaparpott, dit kommuner kan söka medfinansiering för att yrkesverksamma kulturskapare ska få skäliga ersättningar när de anlitas, såsom vid utställningar, konserter, föreläsningar etc.

En nyckelmening i avsnittet är: "årligen återkommande uppgifter och statistik från kommunerna, som landstinget ska bearbeta och tillgängliggöra." Här frågar sig KLYS; tillgängliggöra för vem? Den statistik som tas fram bör vara lättillgänglig, och dessutom möjlig att prenumerera på för kulturskapare och de organisationer som företräder dem. Exempel på faktainhämtning som bör genomföras är om och hur det s k MU-avtalet och enprocentregeln för konstnärlig gestaltning tillämpas i Stockholms län.

3.3 Kompetensutveckling för länets kulturliv

Det är positivt att dokumentet tydligt uttrycker att det kvalitativa kulturutbudet i Stockholms län förutsätter att kulturskapare vill bo och verka regionen och att landstinget därför bör arbeta med frågor kring kompetensutveckling av yrkesverksamma kulturskapare.

Idag arrangeras redan en mängd olika fortbildningar inom kultursektorn av olika aktörer, exempelvis av centrumbildningarna, kulturorganisationer, kulturinstitutioner och fria kulturskapare. Eftersom det är kostsamt att starta en egen kompetensutveckling bör landstinget ta vara på de resurser som finns och köpa upp kompetensutvecklingen externt. Genom att låta professionella kulturskapare och kulturskaparnas organisationer erbjuda tjänsterna ökar möjligheten att landstinget möter de verkliga behov som kulturskapare i regionen har. På köpet stärks dessa gruppers möjligheter att öka sina inkomster. Det är viktigt att de yrkesverksamma kulturskaparnas kunskaper om behoven av fortbildning tas till vara. Även fortbildningar som handlar villkorsfrågor, förhandlingar och enprocentregeln för konstnärlig gestaltning är viktiga.

Det är därför utmärkt att det föreslås att innehållet i kompetensutvecklingsprojekt ska planeras utifrån kulturlivets behov. KLYS frågar sig dock på vilket sätt landstinget ämnar informera sig om kulturlivets behov.

Remissunderlagets avgränsning som innebär att man identifierat aktiviteter som fokuserar på produktion-, organisations- och förmedlingskunskap som prioriterade områden är dock mindre lyckad. Även om KLYS delar uppfattningen att detta är angelägna områden ser vi det som olyckligt om landstingets ambitioner skulle begränsas till detta. Den regionalisering som sker av kulturpolitiken måste åtföljas av att man regionalt också tar ett ökat ansvar för de konstnärligt yrkesverksammars möjligheter till utveckling och kompetensutveckling. Detta är särskilt angeläget för frilansare som i huvudsak varit hänvisade till insatser knutna till den nationella kulturpolitiken. Ett undantag är Västra Götalandsregionen som under 2016 kommer att permanenta verksamheten med Kulturakademien Trappan.

Vi har från KLYS tidigare pekat på de positiva erfarenheterna från de Kulturkraftsprojekt som under några år kunde finansieras med medel från Europeiska socialfonden (ESF) och behovet av att dessa ersätts med motsvarande verksamheter. I det sammanhanget vill vi informera om den förstudie som pågår kring ett nytt ESF-projekt om kompetensutveckling, rörlighet och omställning inom scen, musik, film/tv (Krom-projektet) som Trygghetsrådet TRS gör på uppdrag av Svensk Scenkonst, Teaterförbundet och Federationen Svenska Musiker med sikte på ett genomförandeprojekt från hösten 2016. Den planering och de aktiviteter som Landstinget planerar bör kunna samordnas och utvecklas i samspel med detta arbete.

3.4 Regionala kulturutbudsdagar

”Arrangemanget ska inbegripa alla konstformer och rikta sig till dem som beställer och arrangerar kultur till barn och unga i länets kommuner.”

KLYS anser att även dessa kulturutbudsdagar bör ta upp villkorsfrågor för kulturskapare, så att regionala tjänstemän i Stockholms län vet vilka avtal, regler och arvodesrekommendationer som gäller, och hur man blir en schysst kulturupphandlare.

3.5 Regionala kulturnoder

Förslaget om kulturella noder kan för vissa projekt och verksamheter vara positivt. Det har inom bild- och formkonstkretsar under flera år talats om varför Stockholms län inte har några konstkonsulenter/länskonstnärer på motsvarande sätt som det finns i de flesta av landets övriga län och regioner. Det har också framförts behov av ett Resurscentrum för bild- och formkonsten. Resurscentra har också startats i flera andra län. Med Resurscentrum menar KLYS en funktion som kan ses som en utbyggd länskonstkonsulent: här finns förmedling av uppdrag, arbete gentemot publiken, förmedling av bildkonstnärer till skolan, allmän informationsbank etc. I Stockholm borde en kulturnod på bild- och formområdet, eller vad KLYS kallar ett Resurscentrum, även kunna arbeta mer direkt gentemot publiken med konkret information om hur företag och privatpersoner kan göra utställningar, hur man köper konst, hur byggherrar kan köpa in verk för placering i byggda miljöer osv

KLYS anser dock att det finns en betydande risk för att den föreslagna tidsperioden på tre år är för kort. Det tar tid att bygga upp och avsluta en verksamhet, samtidigt som erfarenheter ska hinna tas tillvara och utvecklas. Vi anser därför att kulturnoder bör avse mer permanenta bidrag till verksamheter med ”spetskompetens”, t ex centrumbildningarnas verksamheter, som bör förstärkas på samma sätt som i t ex region Skåne och Västra Götalandsregionen. Det är en bättre, men också långsiktigare lösning som säkrar ett kontinuerligt specialistkompetensflöde till läns Kulturfunktionerna.

4. Tre kulturstöd för länets kulturliv

4.1 Mål och kriterier

Det är enligt KLYS viktigt att det övergripande målet är att de verksamheter och projekt som stöds tillsammans ska omfatta en mångfald av kulturella och konstnärliga uttryck, röster och metoder. KLYS välkomnar betoningen på kulturell mångfald i stödgivningen. Likaså värdesätter vi målsättningen att all stödgivning ska utgå ifrån en bedömning av verksamhetens eller projektets kvalitet, där vi dock menar att den konstnärliga kvaliteten bör väga tyngre, bl a i de kriterier som definieras vid anslagsgivningen. Det är alltså särskilt viktigt att den konstnärliga dimensionen behålls i kvalitetsdefinitionen.

Ett ytterligare perspektiv som KLYS anser bör läggas till vid formulering av kriterier ”Skäliga villkor till medverkande kulturskapare, såsom MU-avtalet och andra avtals- och arvodesrekommendationer på kulturområdet”.

KLYS kan förstå att ett förslag till regionala insatser på kulturområdet innebär att stödgivningen ska rikta sig till aktiviteter ”av regionalt intresse”. Det är dock en både vag och lite farlig formulering. Hur bedömer man om en verksamhet har ”konstnärlig eller innehållsmässig betydelse för regionen”? Är en dansföreställning för barn eller en författarverkstad för ungdomar ointressanta ur anslagssynpunkt om deltagarna inte uttryckligen behandlar specifika Stockholmsteman? Ska konstnärliga spetsprojekt nekas verksamhetsstöd därför att en handläggare inte lyckas göra någon koppling mellan det konstnärliga arbetet och regionen? Den typen av bedömningar kan enligt KLYS vara hämmande och negativ för kulturlivets utveckling och blomstring i regionen.

Om ett projekt blir lyckat och framgångsrikt, konstnärligt och nyskapande, så kommer det automatiskt att ha betydelse för regionen där det äger rum, oavsett form och innehåll. Lokal förankring av kulturverksamheter är givetvis viktig och ska stödjas och uppmuntras på alla sätt, men som kriterierna är formulerade här, är det farligt nära att åsidosätta principen om armlängds avstånd.

4.2 Regionala verksamhetsstöd

KLYS välkomnar förslaget att fr o m 2017 inrätta treåriga verksamhetsstöd, förutsatt att bedömningen av vem som ska tilldelas verksamhetsstöden vilar på konstnärliga och kvalitativa grunder och inte på regionala nyttokriterier som kan vara svårbedömda.

5. Referensgrupp för kulturstöd

Med tanke på den vikt som KLYS tillmäter principen om armlängds avstånd välkomnar vi förslaget om inrättandet av en referensgrupp för bedömning av ansökningar av projektstöd och verksamhetsstöd. Vi anser att en stark konstnärlig kompetens bör finnas i en sådan referensgrupp, som bl a bör utgöras av yrkesverksamma kulturskapare från olika

konstområden, som kan bidra med expertis och erfarenheter från sina respektive branscher och om professionella kulturskapares villkor.

För KLYS är det avgörande för upprätthållande av den konstnärliga friheten att principen om armlängds avstånd används och värnas på alla politiska nivåer. Enligt principen ska konstnärliga och kvalitativa bedömningar inte göras av den politiska sfären utan av sakkunniga ämnesexperter, yrkesverksamma kulturskapare och konstnärliga ledare, t ex i särskilda referensgrupper (som nu föreslås i Stockholm) och bedömningskommittéer.

Avslutning

KLYS finner att SLLs förslag till nya stödformer och främjandeinsatser inger goda förhoppningar om att den regionala kulturpolitiken i Stockholms län går i rätt riktning när det gäller situationen för de professionella kulturskaparna. Det är viktigt för utvecklingen av en regional kulturpolitik att bygga broar och förbättra samverkan mellan det institutionella och det fria kulturlivet i regionen.

Nyckeln till att nå både bredd och spets är att tidigt i kulturpolitiska förändringsprocesser involvera professionella kulturskapare i samrådsarbete och referensgrupper. KLYS önskar se att SLL i ännu högre grad konkretiserar samarbetet mellan den regionala kulturpolitiken, kulturförvaltningen och de professionella kulturskaparna i regionen de närmaste åren. Vi tror att upprättandet av en initierad konsulentverksamhet skulle effektivisera kulturpolitiken i stort i regionen om den tar intryck av professionella kulturskapare på flera olika plan.

KLYS vill slutligen tacka för att vi getts tillfälle att ta del av remissförslaget från Stockholms läns landstings kulturförvaltning. Vi ser fram emot en fortsatt dialog med regionen i kultur- och konstnärspolitiska frågor, och följer med stort intresse hur Stockholms län utvecklar sitt samråd med de yrkesverksamma kulturskaparna.

För KLYS

Ulrica Källén
Verksamhetsledare

Carl Liungman
Regionalpolitisk sekreterare

